viibis. Oma end. sõbra Kruse'ga, kellega ta võib-olla hiljeminigi plaane sepitses Rootsi teenistusse siirdumiseks, sattus ta lõpuks ägedasse tülli, nagu on arvatud, Kruse süüdistuse tagajärjel, et T. olevat ta vale teele juhtinud oma isamaa vastu teotsema. Umbusaldus nii T. kui Kruse vastu näib Liivimaa aadlis olnud õige suur, kuigi mõlemad kõigiti on püüdnud aadlile läheneda. Kruse' kõrval oli T. tüübilisemaid ja külmaverelisemaid avantüriste Liivimaa ajaloos noil segastel aegadel. Ta suri arvat. 1580-date aa. keskel, mõni a. varemini kui Kruse. — T.-lt on säilinud saksa ordu vastu sihitud sõimukirjutis »Kurtze vnd Warhafftige Beschreibung Angfannck, Mittell vnd Endt Sampt allem Wandel, gebrauch, Sitten, leben vnd gewonhandt des Ordenns in Eifflandt wie die Regirtt vnd widerumb apganngen« (tr. Bunge, Archiv III).

Russow; Th. Schiemann, Characterköpfe u. Sittenbilder a. d. balt. Gesch. (1877); Th. Annerstedt, Svenska väldet i Livland 1564—70 (1877); H. Kruus, Vene-Liivi sõda 1558—61 (1924) j. m. *A. R. C.*

TAWASTSTJERNA, Werner Nikolaus, ajaloolane, sünd. 11. III 1848 ukj. Jyväskyläs Soomes kubermangu maamõõtja pojana, õppis ajalugu Helsingi ülikoolis, promoveerus a. 1873 filos. magistriks ja õiendas a. 1876 filos. litsentsiaadi eksami, mille järel toimis mitu a. õpetajana mitmes koolis. Aa. 1903—11 oli ta Soome koolide ülemvalitsuse abijuhataja ja aa. 1911—13 Kuopio lääni kuberner. Kirjutanud oma doktori-väitekirja »Lisätietoja Suomen sotahistoriaan« (Helsingi, 1875) Soome sõjandusest XVI a. s. lõpul, on T. hiljemini mitmes väikesemas uurimuses käsitelnud mainitud ajajärku; neist võiks mainida: »Suomen maasotaväki Kustaa Vaasan ja Eerikki XIV: n aikana« (Hist. Arkisto XIX, 1905) ja »Suomen sotavoima Juhani III: n aikana« (*ibid.* XVII, 1901). T. peatööd on: lai uurimus »Pohjoismaiden viisikolmattavuotinen sota. Vuosien 1570 ja 1590 välinen aika« (Helsingi, 1918—20), mis tähtsal määral puudutab Eestigi ajalugu XVI a. s. lõpul, sisaldades haruldaselt rikkalikku ainestikku, ning »Sotavuodet 1590—1595 ja Täyssinnän rauha« (*ibid.*, 1929).

Aikalaiskirja (1920) j. m. saadud andmed. *A. R. C.*

TECNON, Johann, vastureformatsiooni tegelane, sünd. Riias, aeg teadmata, sai hea õigusteadusliku hariduse, omandades *dr. utriusque juris* astme, kuulus jesuiitide ordusse ja oli Liivimaa piiskopi vikaar, Võnnu arhidiakon ning Ronneburgi preester. Eesti ajaloos on T. tuttavaks saanud Poola aegse vastureformatsiooni ajal, mil temale sai ülesandeks toime panna 1613. a. Liivimaal kirikuvisitatsioon katoliku usu ja kiriku seisukorra selgitamiseks ning parandamiseks. Visitatsioon, milles T.-i kaaslaseks oli paater Ertmann Tolgsdorf (vt.), ulatus Liivimaa Eesti osas Karulasse, Antslasse, Urvastesse, Põlva, Vastseliina, Rõugesse, Sangastesse, Puhja, Randu, Kambja, Võndu, Tartu, Helme, Paistu, Tarvastu, Suurde-Jaani, Viljandisse, Põltsamaale, Karksi, Saarde, Pärnu. Selgus, et katoliku preestrid olid teotsemas paljudes kohtades ning et rahva meeleolu kohati oli soodus katoliku kirikule. Luteriusuliste koguduste korraldus on kohati puudulik, nii et lapsed jäävad ristimata, abielupaarid elavad koos laulatamata ja surnud pannakse hauda ilma kristliku matusetalituseta. Visitatsioonikomisjon tegi rea korraldusi katoliku kiriku mõju kindlustamiseks ja edendamiseks: ta määras preestrid ametisse, lahendas kohtadel katoliku usu vaimulikkude sissetulekute küsimusi, keelas kohati (Pärnus) luteri usu õpetajaile eestlastele jutlustada. Visitatsiooniprotokoll (avaldatud Bunge, Archiv I[II], 1857, lk. 18—72) sisaldab mõningaid huvitavaid andmeid rahva tulundusliku järje, kirikute seisukorra ning usuelu kohta.

Recke-Napiersky IV; Napiersky, Pred.-Lex. IV; Nord. Misc. 27., lk. 454 jj. *J. K.*

TEEMANT, Jaan, politikamees, sünd. 12. IX 1872 Vigalas vallakirjutaja pojana, kasvas üles Kohilas, kus ta isa oli talu omandanud, õppis õigusteadust Peterburi ülikoolis, teotsedes eesti seltsides ja olles m. s. Peterburi Eesti Üliõpilaste Seltsi asutajaid, ja töötas siis advokaadina Tallinnas, omandades laialise tutvuse, eriti maarahva keskel, korduvates protsessides talupoegade ja mõisnikkude vahel, milledes ta esines talupoegade volinikuna. Seltskondlikku tegevust algas T. üliõpilasena, töötades Peterburi eesti seltsides, ja jätkas seda Tallinnaski, olles Tallinnas koonduva ning organiseeruva eesti vabameelse kodanlise ringkonna silmapaistvamaid esindajaid K. Pätsi, O. Strandman'i (vt. neid) j. t. kõrval. Kui 1904. a. Tallinna linnavalimistel eesti-vene edumeelne blokk sai enamuse, valiti T. linnavolinikuks. Eriti elavat tegevust avaldas T. 1905. a. S. a. kevadel organiseeris ta ühes teistega maal märgukirjade saatmist riigikeskvalitsusele siinsete olude valgustamiseks ja paranduste nõudmiseks ning võttis osa maa-omavalitsuste kavade väljatöötamisest, algatas ja kaitses mõjuvalt Tallinna linnavolikogus ettepanekut juurdluse ettevõtmiseks tööliste 1. mai meeleavalduse laialiajamise kohta, milline samm ühenduses teistelgi juhustel väljendatud radikaalsete vabadusliikumise-sõbraliste vaadetega tõi T.-ile